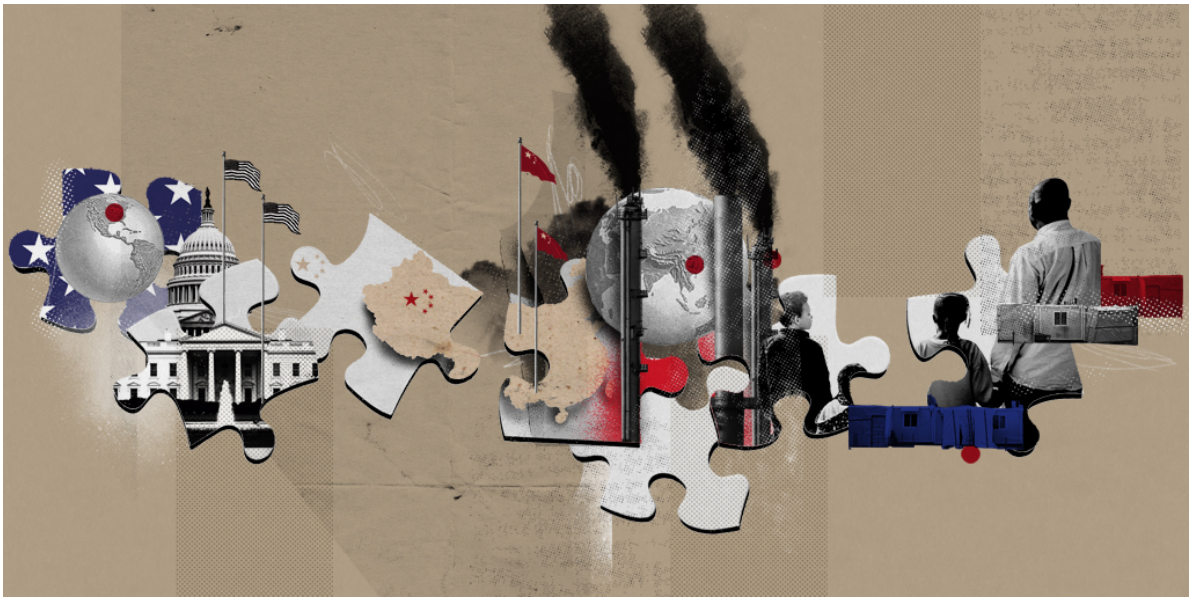
LA XINA COM A SUPERPOTÈNCIA DE L'ORDRE INTERNACIONAL LIBERAL

Com entendre la Xina en un context de transició?

Algunes claus per analitzar el paper d'una superpotència global ja consolidada

Pablo Pareja

Il·lustració de Sr. García

La creixent influència de la República Popular de la Xina ha estat objecte d'un agitat debat a cercles acadèmics i polítics durant les últimes tres dècades. Amb molta freqüència, aquest debat s'ha plantejat en termes antagònics, enfrontant a aquells que perceben aquest procés amb optimisme i amb l'esperança que pugui conduir a una multipolaritat més gran amb aquells altres que veuen en la seva acumulació de poder no només una amenaça a la posició privilegiada d'alguns països occidentals, sinó també un enorme perill per a l'ordre internacional que coneixem. En aquest escenari tan polaritzat i en el qual es conjuguen fortes pressions de canvi, com podem entendre el paper de la Xina? Ningú no posa en dubte que el gegant asiàtic és el país que més influència ha acumulat durant aquests anys, i alguns pronòstics assenyalen que podria desbancar als Estats Units com a primera economia del món tan aviat com al 2028, gairebé dues dècades abans del que vaticinaven alguns estudis a començaments d'aquest segle.

Amb pas ferm, la Xina ha anat avançant a les grans potències que durant dècades han

liderat les relacions internacionals contemporànies i ja és avui una superpotència d'abast global ben assentada. És, potser, una superpotència diferent que no s'avé al patró d'algunes de les seves predecessores però no per això una superpotència en construcció o en potència. Reconèixer aquest estatus i treure a la Xina del calaix de les anomalies històriques és un primer pas i una condició necessària per comprendre la realitat actual del país, però també els seus interessos, les seves debilitats, les seves fortaleses i el seu potencial impacte sobre el món d'avui i el que vindrà. La reflexió que recullen els paràgrafs següents es construeix sobre aquest reconeixement. Per entendre la Xina actual i la que vindrà en els propers anys, a més, ofereix quatre claus complementàries que posen en relleu el moment de transició que vivim.

La irreversible i profunda crisi de l'ordre internacional liberal

Des de fa més de vint-i-cinc anys estem assistint a una profunda i irreversible crisi de l'ordre internacional liberal liderat pels Estats Units durant les últimes set dècades que, en el millor dels casos per als qui el defensen i se'n beneficien, pot culminar en la seva transformació i renovació. En una concepció optimista, aquest ordre s'ha caracteritzat per la suma de cinc grans conviccions. En primer lloc, una marcada preferència per l'"obertura": el comerç i els intercanvis no només són percebuts com dos trets definitoris de l'actual societat global, sinó també com dos factors que promouen el desenvolupament econòmic, la pau i l'avenç de la democràcia. En segon lloc, un fort compromís amb un sistema de relacions internacionals basat en l'observança i compliment d'un conjunt canviant de principis, normes i regles. En tercer lloc, una estesa creença en la necessitat de mantenir un mínim nivell de cooperació en matèria de seguretat per garantir la supervivència dels actors i del sistema que conformen. En quart lloc, la convicció que l'ordre internacional actual és flexible i corregible, això és, capaç d'adaptar-se a les canviants circumstàncies i exigències del sistema internacional que hi és subjacent. Finalment, una profunda esperança en què aquest ordre enclou una idea de progrés que contribueix a l'avenç de la democràcia liberal a tot el planeta [1]. En contrast, des d'una perspectiva menys complaent o més crítica, aquest ordre pot entendre's millor com un ordre "basat en els privilegis de classe i l'hegemonia elitista —fortament marcada per presumpcions, explícites o implícites, de tall racial i/o imperial/colonial— tant en l'àmbit domèstic dels Estats Units com en les seves relacions exteriors". En aquest sentit, situant-se en una posició teòrica propera a les de Gramsci o Kautsky, l'ordre s'entén millor com un "sistema de jerarquia i iniquitat" que inclou una discriminació racial o civilitzacional [2].

S'opti per una concepció o una altra, és indiscutible que aquest ordre està travessant una crisi d'arrels profundes que precedeix i va més enllà de la recent presidència de Donald J. Trump. Així, en bona part motivada per la globalització, des de mitjans de la dècada dels noranta del segle passat aquest ordre està fent front a una doble "crisi de transició": una crisi de governança i autoritat i, en paral·lel, una crisi associada al seu propòsit social —en concret, a la seva incapacitat per mantenir la comunitat internacional de seguretat— [3]. Ambdues crisis s'han vist agreujades en els últims anys per tres desafiaments que aguditzen encara més la inevitable transformació de l'ordre. El primer consisteix en el

retorn a la política internacional de les grans potències durant l'última dècada en un context internacional en el qual alguns dels competidors són règims autocràtics. El segon es refereix a la naturalesa canviant de la conflictivitat armada, que obliga a una profunda revisió de les institucions de seguretat creades en els últims cinquanta anys. Finalment, el tercer està vinculat a les noves exigències de cooperació internacional que es deriven de la transformació i auge de la ciberseguretat, el canvi climàtic, la difusió tecnològica, el terrorisme internacional, les noves formes de comunicació i interacció o, com dolorosament hem constatat durant l'últim any i mig, les pandèmies [4].

> La Xina ha de navegar aquest mar d'incertesa al mateix temps que decideix si vol prendre el timó de l'embarcació o si prefereix posposar aquesta decisió fins a que bufin vents més favorables

Encara és d'hora per saber com evolucionarà l'ordre internacional liberal en els propers anys i si serà capaç de sobreviure a la crisi, però no són pocs els autors que han assenyalat la seva més que probable substitució per un ordre nou, i fins i tot alguns l'han apressat per posar fi a un patró que perpètua la posició privilegiada dels poderosos i l'explotació dels qui disposen de menys recursos i oportunitats. Com qualsevol altre actor internacional, la Xina ha de navegar aquest mar d'incertesa. A diferència de molts altres, no obstant això, el gegant asiàtic ho ha de fer al mateix temps que decideix si vol prendre el timó de l'embarcació o si, al contrari, prefereix posposar aquesta decisió a un moment futur en què potser bufin vents més favorables.

La gradual pèrdua de poder dels Estats i l'assentament d'un món més plural

Una segona clau per entendre el present i el futur de la Xina és que la cessió de poder dels Estats a altres actors internacionals (voluntària o no) i la conseqüent pèrdua de la seva centralitat en les relacions internacionals constitueix no només un procés irreversible, sinó que cada vegada avança més ràpid. La recent crisi sanitària i econòmica lligada a la pandèmia de COVID-19 ha donat lloc nombroses anàlisis acadèmiques que adverteixen del retorn de la geopolítica i la política del poder i, en paral·lel, de l'auge del sobiranisme, l'enfortiment dels Estats més poderosos i el gradual debilitament de la democràcia com a model d'organització política de referència. És molt probable que algunes d'aquestes tendències sobrevisquin a la crisi i guanyin intensitat en els propers anys. No obstant això, convé anar amb compte amb els miratges: els factors causals que condueixen al debilitament dels Estats tenen arrels molt profundes i són aquí per quedar-se, fet que fa de la seva pèrdua de poder i centralitat una mera qüestió de temps. Això no vol dir que a mig o llarg termini els Estats passin a ser irrellevants o que la democràcia perdi tota capacitat de persuasió i influència, però és innegable que avancem cap a un món postestatal en el que el conjunt d'Estats està condemnat a cedir poder a altres actors i que el sistema que conformen els primers haurà de fer front a la irrupció d'altres sistemes construïts entorn

d'organitzacions internacionals i, sobretot, grans empreses multinacionals.

Tres són els factors que incideixen de manera més directa sobre l'erosió del poder dels Estats al segle XXI. En primer lloc, l'onada de globalització iniciada a finals del segle passat i, de manera més concreta, la irrupció de les tecnologies de la informació i la comunicació. Aquesta irrupció no només ha canviat la manera en què es comuniquen i interactuen els actors en les seves relacions internacionals, sinó que també ha provocat la seva profunda transformació. I encara més: la revolució tecnològica ha alterat la relació clàssica de cadascun dels actors amb la mateixa tecnologia. En el cas dels Estats, això ha comportat la pèrdua del monopoli que en algun moment van tenir i, encara que alguns països encara gaudeixen de capacitat de lideratge i influència, cada vegada en són menys. Per si això fos poc, han de compartir el podi tecnològic amb grans companyies que, amb freqüència, persegueixen interessos que no només es desvien dels seus, sinó que caminen en sentit contrari.

En segon lloc, i en bona mesura connectat amb el factor anterior, ens trobem amb la gradual pèrdua d'importància del territori com a una de les principals fonts de poder en les relacions internacionals. Durant els últims segles la construcció de les autoritats polítiques ha pivotat entorn del control d'un vast espai geogràfic. Això explica el procés de construcció i caiguda dels imperis colonials i, més recentment, la consagració de les fronteres físiques com elements consubstancials de l'estatalitat. El territori continua sent rellevant perquè allotja importants recursos —especialment els hídrics, energètics i minerals— i perquè incideix sobre el transport mundial, però avui dia ja no és tan important la propietat o la possessió com la capacitat d'un actor per accedir amb facilitat als beneficis derivats del territori. I tot apunta que aquesta tendència s'intensificarà en les pròximes dècades.

Finalment, en tercer lloc, les limitacions dels Estats com a organitzacions polítiques per donar resposta als cada vegada més apressants desafiaments de naturalesa transnacional. La pandèmia de la COVID-19 que ha protagonitzat els titulars de l'últim any ha posat en relleu les carències dels països per frenar la seva expansió, però també per accedir a les vacunes que, tret d'en casos comptats, depenen de la gestió d'un número molt limitat d'empreses farmacèutiques. En un sentit similar, la gestió dels més de 270 milions de migrants al món, majoritàriament per motius laborals, ha posat de manifest la inadequació dels instruments tradicionals dels Estats per oferir respostes èticament acceptables, viables i sostenibles en el temps. Fa tot just uns anys s'estimava que aquesta xifra no s'assoliria fins a mitjans del segle XXI, però l'evolució de l'última dècada ha malmès aquests pronòstics i, de mantenir-se l'actual ritme de creixement, és probable que abans de 2050 la xifra de migrants al món superi els 500 milions [5]. També ha posat en evidència als Estats, especialment als occidentals, l'augment de la criminalitat transnacional organitzada i d'un "nou" terrorisme internacional amb més impacte en els mitjans de comunicació globals, més domini les noves tecnologies de la comunicació i més capacitat destructiva. Amb tot, és en la lentitud, els dubtes i la falta de compromís real dels Estats per afrontar la situació d'emergència climàtica, el desafiament més important a què hagi de fer front el món en l'actualitat i al qual ens referim seguidament, on més clarament s'ha revelat la seva falta d'adequació per articular solucions als principals reptes transnacionals.

> El gegant asiàtic no ha fet sinó acumular poder en les últimes dècades i s'ha situat en una posició privilegiada. La situació de la Xina com a superpotència global li exigeix compaginar importants responsabilitats en la protecció del sistema internacional, amb la revisió de les seves preferències sobre els principis, normes i institucions que l'han de regir els propers anys

És la Xina llavors l'Estat més poderós d'un conjunt de països que cada vegada té menys poder al món? La Xina actual és plenament conscient de la pèrdua de poder dels Estats i del declivi del sistema interestatal, així com de la necessitat d'ajustar a aquesta nova realitat tant el disseny com la posada en pràctica de les seves estratègies actuals i futures. És indubtable que el gegant asiàtic no ha fet sinó acumular poder en les últimes dècades i s'ha situat en una posició privilegiada tant dins del conjunt d'Estats com en el més ampli univers d'actors internacionals. Això podria portar a pensar equivocadament que el país pot mirar aquests processos des de certa distància, amb tranquil·litat, i que fins i tot en pot sortir reforçada. No és necessàriament així: d'una banda, l'erosió de la posició d'alguns Estats obliga a la Xina, com a tots els altres països, a interactuar amb altres actors internacionals de naturalesa no estatal que responen a lògiques, interessos i marcs d'actuació diferents, amb molts dels quals té un grau menor de familiaritat; per un altre, el debilitament del sistema interestatal en el seu conjunt en un context en què el país s'ha situat com a superpotència global li exigeix assumir importants responsabilitats per a la protecció d'aquest sistema, així com revisar en profunditat les seves preferències sobre els principis, normes i institucions que han de regir les relacions internacionals dels propers anys.

El profund i universal impacte transformador de l'emergència climàtica

Són cada vegada més les veus que recorren al terme Antropocè per descriure el període històric comprès entre mitjans del segle passat i el moment actual. Aquest període es caracteritza per la naturalesa sincrònica i universal d'un conjunt de senyals geològics que inclouen el creixement desmesurat de la població humana, la producció i utilització a escala global de productes altament contaminants com el plàstic i la realització de proves nuclears i un altre tipus d'assajos humans que donen lloc a l'emissió i acumulació d'isòtops artificials sobre la superfície terrestre. S'accepti o no aquest marc de referència, resulta difícil exagerar la rellevància de l'emergència climàtica i les seves innombrables implicacions sobre el paper de la Xina al segle XXI, les relacions internacionals i, en general, la vida al planeta.

L'informe especial de 2018 del Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic de les Nacions Unides alerta del perill de superar en més 1,5 graus centígrads la temperatura mitjana del planeta abans de mitjans d'aquest segle i apressa a reduir les emissions de carboni en gairebé un 50% respecte dels nivells del 2017 abans del 2030, així

com a assolir la neutralitat del carboni abans del 2050. No fer-ho, adverteix, podria comportar canvis tan importants com la fi dels ecosistemes en un 13% de la superfície del planeta, la destrucció de la totalitat dels esculls de corall i la multiplicació de les probabilitats d'onades de calor extrem als tròpics i de tempestes severes en àrees de gran altura, especialment a Àsia oriental i a Amèrica nord-oriental [6]. Al seu torn, aquests canvis accelerarien el desglaç de l'Àrtic, incrementarien els riscos de sequeres i inundacions i minvarien la capacitat de producció d'aliments en diverses regions del planeta, agreujant així els factors estructurals de la pobresa extrema i impulsant la migració motivada per causes ambientals. Si avui es xifra en vora 20 milions el nombre total de refugiats o migrants climàtics, aquesta xifra podria assolir els 200 milions en tot just tres dècades. Totes aquestes alteracions i altres de vinculades al canvi climàtic incidirien també sobre la seguretat global, facilitant la propagació de pandèmies i intensificant la conflictivitat internacional, sobretot aquella vinculada a la disputa pels recursos naturals i energètics. En definitiva, encara que asimètrics i més intensos per als països menys desenvolupats o en via de desenvolupament, és innegable que durant les pròximes dècades els efectes perversos del deteriorament mediambiental del planeta seran profunds, tindran un abast global i impactaran sobre el conjunt de temes de l'agenda internacional.

Fins ara, la majoria dels passos dels Estats i de diferents organitzacions i fòrums internacionals governamentals s'han demostrat insuficients per fer front als desafiaments que acompanyen a l'emergència climàtica. Tampoc l'inicialment ambiciós Acord de París aprovat el 2016 i al qual ja s'han adherit 191 països ofereix mesures i garanties suficients que permetin mirar al futur amb la tranquil·litat d'haver encarrilat la qüestió. Com apuntàvem anteriorment, els dubtes sobre l'adequació de les institucions internacionals i, de manera més àmplia, dels principis i normes que articulen l'actual ordre internacional, són inevitables. Encara més després de l'experiència dels últims anys, en els que la negativa a implicar-se en la lluita contra el canvi climàtic del president dels Estats Units —el país més poderós del planeta, però al cap i a la fi un únic Estat— ha posat en una situació complicada al multilateralisme i ha reflectit amb cruesa la fragilitat de les estructures de governança global en aquest àmbit.

> En els últims cinc anys, la Xina ha protagonitzat un important gir en les negociacions entorn de l'emergència climàtica i, malgrat presentar-se amb freqüència com un "cooperant a la defensiva", la seva actitud s'apropa més a la d'un líder sense gaire entusiasme, però implicat

Fins fa molt poc, en la major part de negociacions entorn de l'emergència climàtica la Xina havia mantingut un perfil discret, alineant-se amb els 130 països integrants del G-77 i posant de relleu el seu paper de superpotència del món en vies de desenvolupament. La posició del país era, des d'aquesta perspectiva, una prolongació de la seva estratègia

d'identificació amb l'anomenat Sud global i de l'impuls de la cooperació Sud-Sud. En els últims cinc anys, no obstant això, la Xina ha protagonitzat un important gir i, malgrat presentar-se amb freqüència com un "cooperant a la defensiva", la seva actitud s'apropa més a la d'un líder sense gaire entusiasme, però implicat [7]. Hi han contribuït la necessitat del país de mantenir un alt consum energètic per mantenir el seu desenvolupament econòmic i industrial i la seva encara alta dependència de recursos energètics amb un elevat nivell de contaminació. També els interessos de les grans companyies energètiques xineses, les diferències entre diferents actors governamentals i el temor que aquesta nova actitud afecti negativament la seva fràgil imatge internacional com a superpotència global, tant entre els països en vies de desenvolupament com entre aquells més desenvolupats. Aquests últims han anat acceptant gradualment el protagonisme més gran de la Xina en les negociacions sobre l'emergència climàtica, però són encara molts els que no el reconeixen una posició de lideratge [8]. Aconseguir nous suports sense perdre els que ja té no és un desafiament menor per al gegant asiàtic.

La Xina és una superpotència global consolidada plural i en transformació

El nombre de publicacions que ha abordat l'enorme creixement econòmic de la Xina, la seva gradual acumulació de poder i el seu protagonisme més gran en les relacions internacionals durant les últimes tres dècades és ingent. El seu creixement gairebé exponencial no és només el resultat d'un genuí interès acadèmic o de la voluntat de comprendre millor un país que, per a molts, encara està embolicat en un halo de misteri. És també —i, potser, sobretot— l'expressió d'una profunda preocupació per la pèrdua de la supremacia nord-americana i les seves implicacions sobre l'ordre internacional. En molts casos, a més, respon a la voluntat de construir una narrativa que presenti la Xina com una superpotència poc fiable, gens compromesa amb els principis i institucions establerts i, rere d'una pretesa aparença d'ambigüitat, una profunda ambició de domini global. Projectant aquesta imatge no es resolen les cada vegada més nombroses crítiques i reivindicacions davant l'ordre internacional liderat pels Estats Units, però sí s'aconsegueix infondre un sentiment de recel cap a la Xina entre amplis sectors de la societat global i, amb això, frenar les presses dels qui impulsen la seva transformació o substitució.

La Xina és, en efecte, una superpotència complexa que, per la seva pròpia trajectòria històrica i per voluntat, no s'avé als patrons establerts. Per això no resulten infreqüents els exercicis de contorsionisme lingüisticoconceptual per donar amb el terme precís que reflecteixi la seva singularitat: des dels que s'hi refereixen com a "no la teva típica superpotència" als qui la bategen com una "superpotència fràgil", passant per aquells que consideren la seva consolidació com un fet històric inevitable o aquells altres que la titllen de superpotència àgil, perillosa, parcial o reticent [9] Cadascuna d'aquestes formulacions enclou una part de veritat, però també un important biaix que, lluny de contribuir a una major i millor comprensió de la realitat xinesa, afegeix confusió al debat. La Xina és una "societat de risc complex" en la qual, malgrat la creixent concentració de poder i l'hiperlideratge de Xi Jinping, s'encavalquen diferents nivells de governança i conviuen múltiples actors els interessos i percepcions dels quals no sempre coincideixen. Aquesta

última constatació és aplicable a les relacions entre les "famílies" o faccions que integren el Partit Comunista Xinès, però també a les interaccions entre aquestes i l'Exèrcit d'Alliberament Popular. Ho és també als vincles entre les autoritats governamentals i els màxims responsables de les grans companyies xineses, amb independència que un percentatge important de la propietat d'aquestes últimes estigui a mans o sota el control de les primeres. I ho és, sens dubte, a les tenses relacions entre el partit i l'Estat, d'una banda, i els activistes, els dissidents polítics i les minories ètniques, per un altre. Encara que la Xina d'avui parla amb una veu de to ferm, no és l'única ni es projecta en el silenci. La realitat del país és més rica i plural i, de fet, sembla més adequat parlar de les Xines d'avui que d'una única i monolítica Xina.

> Encara que la Xina d'avui parla amb una veu de to ferm, no és l'única ni es projecta en el silenci. La realitat del país és més rica i plural i, de fet, sembla més adequat parlar de les Xines d'avui que d'una única i monolítica Xina

És, a més, una superpotència consolidada a nivell internacional que travessa un profund procés de transformació. Les implicacions d'aquest procés no es limiten a l'àmbit domèstic, sinó que es projecten també a l'exterior. Així, per exemple, és indubtable que l'"estratègia de circulació dual" que inclou el catorzè pla quinquennal aprovat pel Congrés Nacional Popular aquest mes de març per al període 2021-2025 i que busca fomentar en paral·lel la demanda domèstica (sobretot dels consumidors privats) i el volum de les exportacions en sectors estratègics no només afectarà el model econòmic del país, sinó també els seus principals socis comercials i els mercats internacionals. En una direcció similar, sent el principal consumidor d'energia al món, l'aposta de la Xina per la reducció de la seva tradicional dependència del carbó i per l'impuls de fonts d'energia renovables està cridada a redefinir el paper i el poder de les grans companyies energètiques del país i, simultàniament, a alterar els preus d'algunes fonts primàries d'energia a escala global.

Aquests dos il·lustratius exemples dels sectors econòmic i energètic són dels més visibles, però l'abast de la multidimensional transformació xinesa va molt més enllà. El present i el futur de la Xina no pot entendre's sense parar atenció als importants canvis que està experimentant el sector cinematogràfic i, de forma més de més àmplia, el sector cultural, la recentralització política del país, la redefinició de la identitat nacional entorn d'un reforçat sentiment nacionalista, el creixement de les megalòpolis, la redistribució de les inversions entre les principals capitals, la consolidació d'uns sistemes universitari i d'investigació cada vegada més influents i internacionalitzats, la buscada alteració dels equilibris demogràfics en aquelles regions en les quals viuen les ètnies minoritàries, la recrudescència de les mesures que limiten la llibertat d'expressió i altres drets fonamentals, la difuminació de la línia divisòria entre la persecució de la corrupció i la limitació del marge d'actuació de les veus crítiques o dissidents, l'impuls d'una política exterior més assertiva a nivell regional i global, la incorporació de nous perfils als quadres del Partit Comunista Xinès i a l'administració o la delicada però imparable reorganització de les relacions entre l'Estat, el

partit i l'exèrcit. La llista és més llarga, tant que no sembla desencertat parlar d'un profund i ampli procés de mutació. En front d'aquelles veus que han apuntat la possibilitat de col·lapse del país a curt o mig termini, no obstant això, ara com ara sembla molt més probable un futur en el que la remodelació del país i la seva creixent acumulació d'influència es retroalimentin i reforcin mútuament.

En un context de transició, determinar amb precisió les percepcions, els interessos i les prioritats de la Xina és un exercici gairebé impossible. Els interrogants encara són molts i, amb freqüència, els prejudicis i/o la falta de crítica tendeixen a ennuvolar la nostra anàlisi. Des de la prudència, aquest treball ha volgut distanciar-se'n per identificar algunes claus que ens ajudin a entendre millor la realitat d'una superpotència que no només serà, sinó que ja és.

REFERÈNCIES

1 — Ikenberry, G. John (2018), "The end of liberal international order?'", *International Affairs* 94 (1), pp. 7-23.
2 — Parmar, Inderjeet (2018), "The US-led liberal order: imperialism by another name?", *International Affairs*, 94 (1), pp. 151-172.
3 — Ikenberry, G. John, *Op. cit.* 2018.
4 — Friedman Lissner, Rebecca i Rapp-Hooper, Mira (2018), "The Day after Trump: American Strategy for a New International Order", *The Washington Quarterly*, 41 (1), pp. 7-25.
5 — International Organization for Migration (2019), *World Migration Report 2020,* Ginebra. Disponible en línia.
6 — Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC) (2018), *Global Warming of 1.5ºC. An IPCC Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C above pre-industrial levels and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty.* Disponible en línia.
7 — Eckersley, Robyn (2020), "Rethinking leadership: understanding the roles of the US and China in the negotiation of the Paris Agreement", *European Journal of International Relations* 26 (4), 1178-1202. DOI.
8 — Hurrii, Karoliina (2020), "Rethinking climate leadership: Annex I countries' expectations for China's leadership role in the post-Paris UN climate negotiations", *Environmental Development* 35, 100544. DOI.
9 — Vegeu, entre d'altres, Pye, Lucian W. (2016), "China: Not Your Typical Superpower", *Problems of Post-Communism*, 43 (4), 3-15; Shirk, Susan L. (2008), *China: Fragile Superpower*, Oxford: Oxford University Press; Subramanian, Arvind (2011), "The Inevitable Superpower. Why the Rise of China is a Sure Thing", *Foreign Affairs* 90 (5), 66-78; Shambaugh, David (2013), *China Goes Global (The Partial Superpower)*, Oxford: Oxford University Press; Etzioni, Amitai (2017), "China – A Reluctant Superpower", *The Diplomat*, 6 de novembre, disponible en línia.

Pablo Pareja

Pablo Pareja Alcaraz és professor Serra Hunter de Relacions Internacionals a la Universitat Pompeu Fabra (UPF) i Coordinador Acadèmic del Màster Erasmus Mundus en Polítiques Públiques a l'Institut Barcelona d'Estudis Internacionals (IBEI). Doctor en Relacions Internacionals per la UPF, té un Màster en Estudis Europeus per la *London School of Economics* i un Màster en Servei Exterior per *Georgetown University*. Membre del Grup de recerca en Dret internacional Públic i Relacions Internacionals de la UPF, les seves principals línies de recerca inclouen l'estudi de la política exterior xinesa, la contribució de la Xina a la construcció i transformació dels ordres internacional i regional i les relacions internacionals asiàtiques.